

## Παναγιώτης Χρίστου Κάντης, ένα άξιο τέκνο του Έξω Μετοχίου και της περιοχής Κυθρέας

του Ανδρέα Παπαβαρνάβα

Ο Παναγιώτης, γόνος μιας ξεχωριστής οικογένειας, του Χρίστου Κούκου από το Έξω Μετόχι, από μικρός ξεχώριζε των συνομήλικών του για την εξυπνάδα, το θάρρος, την τόλμη, την αποφασιστικότητα, τον ενθουσιασμό του. Γαλλουχήθηκε από τους γονείς του με τα Ελληνοχριστιανικά ιδεώδη και διεκρίνετο για το πνεύμα αυτοθυσίας για την πατρίδα.

Απέραντη η αγάπη του για την Ελλάδα, για κάθε τι το Ελληνικό. Αποφοιτώντας του Δημοτικού Σχολείου Έξω Μετοχίου εφοίτησε στη Σχολή Τέρα Σάντα στη Λευκωσία. Το 1953 προσελήφθη στο Τεχνικό Τμήμα της Αρχής Ηλεκτρισμού όπου εργάζεται μέχρι την αφυπηρέτησή του το 1995.

Με την έναρξη του απειλευθερωτικού αγώνος της Ε.ΟΚ.Α., τον Απρίλιο του 1955, είναι πανέτοιμος για δράση. Αναλαμβάνει τη διοργάνωση ομάδας Ε.Ο.Κ.Α στην κοινότητά του και είναι ο αρχηγός με το ψευδώνυμο Μάνος.

Η ομάδα του πάντα πρόθυμη να αναλάβει οτιδήποτε της ανατεθεί και το φέρνει σε αίσιο πέρας. Είναι από τις πιο δραστήριες ομάδες της περιοχής.

Το 1958, στο μεγάλο ανθρωπομάζωμα των Άγγλων, λόγω του αυθορμητισμού και της δράσης του, προδίδεται και κλείεται στα κρατητήρια Κοκκινοτριμιθιάς μέχρι το τέλος του αγώνος. Στα κρατητήρια είναι ομιλητικός και κοινωνικός. Γίνεται φίλος με όλους τους συκρατούμενους. Σοφίζεται τρόπους και πράξεις για να τους διασκεδάξει, να μη στενοχωριούνται. Γι' αυτό του δίνεται και το παρατσούκλι Κάντης. Με την τουρκική ανταρσία το Δεκέμβριο του 1963, ο φλογερός αγωνιστής της ελευθερίας, ο ριψοκίνδυνος Κάντης, βρίσκεται στην πρώτη γραμμή της αντίστασης.

Διοργανώνει δυο ομάδες εθελοντών εθνοφρουρών συγχωριανών του μεταβαίνουν στην Κυθρέα, όπου υπό την ηγεσία του Κωνσταντίνου Παπαϊωάννου Πηλατή κατατάσσονται στο 4<sup>ο</sup> Συγκρότημα, στο 331 Τάγμα Εθνικής Φρουράς και με άλλους εθελοντές Εθνοφρουρούς υπερασπίζονται την Άσπρη Μούττη του Πενταδάκτυλου και κυρίως την περιοχή Χαλιεύκας.

Προσέφεραν στην πατρίδα ανεκτίμητες υπηρεσίες μέχρι το Δεκέμβριο του 1964, οπότε την υπεράσπιση της πατρίδος ανέλαβε η νεοσυσταθείσα Εθνική Φρουρά.

Με την απόλυσή τους απέσπασαν τα συγχαρητήρια του Διοικητή του 4<sup>ου</sup> Συγκροτήματος. Το 1967 ο Κάντης πρωτοστάτησε και ως μέλος του Διοικητικού Συμ-

βουλή του Αθητικού Πρωταθλήματος Εθνικοφρόνων Σωματείων της περιοχής Κυθρέας και άθλων χωριών.

Σκοπός του ΑΠΕΣ Κυθρέας ήταν οι νέοι των κοινοτήτων να οργανωθούν σε ποδοσφαιρικές ομάδες, να είναι συσπειρωμένοι, αγαπημένοι μεταξύ τους να ενδιαφέρονται για την πρόοδο και ανάπτυξη του χωριού τους και της πατρίδος.

Ο Παναγιώτης το 1963 αποφασίζει να αποκατασταθεί, να κάμει δική του οικογένεια. Παντρεύεται την συγχωριανή του Ανδρονίκη Κωνσταντίνου Πέρτικου και αποκτούν 3 γιουδάδες, τον Οδυσσέα, τον Ανδρέα και το Σωτήρη.

Δυστυχώς η τουρκική εισβολή το 1974 τον ξεριζώνει, όπως και τόσες άλλες χιλιάδες συμπατριωτών μας, από το αγαπημένο του χωριό. Καταφεύγει οικογενειακός στον Άγ. Ιωάννη Μαθούντας. Μέσα του όμως, στην καρδιά του βράζει το καζάνι του ξεριζωμού. Μέσα του θεριεύει ο νόστος. Νοσταλγεί το χωριό του, τους συγγενείς, τους συγχωριανούς, τις γιορτές και τις εκδηλώσεις που έκαμναν στο χωριό και που ήταν πρωτοστάτης. Πώς μπορούν να ξαναζωντανέψουν αυτά!

Το 1994 είναι μεταξύ των πρωτοστατών των χωριών της περιοχής Κυθρέας, που εθεληντικά, σε λίγες μόνο μέρες ανεγείρουν στο Στρόβοβο ένα οίκημα, όπου θα συστεγάζονται τα Σωματεία των χωριών της περιοχής Κυθρέας. Θα μαζεύονται οι συγχωριανοί, θα κάμνουν διάφορες εκδηλώσεις, θα θυμούνται τα παλιά τους.

Ο Παναγιώτης ήταν παρών σ' όλες τις Εθνικές, θρησκευτικές, πολιτιστικές εκδηλώσεις που γίνονται τόσο στα Συστεγαζόμενα Σωματεία όσο και στους Συνδέσμους Αγωνιστών ΕΟΚΑ 1955 - 59. Παρών και σ' όλα τα Εθνικά μνημόσυνα.

Με την αφυπηρέτησή του από την Αρχή Ηλεκτρισμού η όλη του κινητικότητα και δραστηριότητα εκδηλώνεται στην αγάπη για μελέτη για έρευνα. Είναι απίστευτο το σθένος, το πάθος, η υπομονή και επιμονή του, το κουράγιο του να ερευνήσει, να μάθει, να καταγράψει. Κυρίως θέλει να αποθανάτισει τό χωριό του.

Αφιερώνει ώρες, ημέρες ολόκληρες σε βιβλιοθήκες, ερευνά. Κάνει επισκέψεις στους διασκορπισμένους σ' όλη την ελεύθερη Κύπρο συγχωριανούς του, συζητά, διαλέγεται, έχει αλληλογραφία με τους ξεντεμένους συγχωριανούς του και μαζεύει στοιχεία για την οικογένειά τους και με επιμονή και υπομονή ύστερα από χρόνια χαρίζει στους συγχωριανούς του δυο αθάνατα κειμήλια. Δυο εξαιρετα βιβλία. «Το Γενεαλογικό δέντρο Εξωμετοσιανών» και το «Έξω Μετόχι - Τόπος - Ιστορία - Ζωή».

Σ' αυτά, ο κάθε Εξωμετοσιανός μπορεί να βρει τις ρίζες του, την καταγωγή του, τους προγόνους του, την ιστορία του χωριού του, τα ήθη και έθιμα και ό,τι άλλο σχετίζεται με το Έξω Μετόχι. Ό,τι αποθανάτισε και χάρισε στους συγχωριανούς

του το έκανε και για το δεύτερό του χωριό, το χωριό που τον φιλοξένησε μετά την προσφυγιά, τον Άη Γιάννη της Μαθούντας.

Οι Άη Γιαννίτες θα του είναι για πάντα ευγνώμονες, γιατί χάρισε και σ' αυτούς, ύστερα από αρκετές μελέτες, έρευνες και διάλογο ένα εξαιρετο βιβλίο το Γενεαλογικό τους δέντρο.

Μα και πόσες άλλες μελέτες μας άφησε για ξεχωριστές προσωπικότητες Εξωμετοσιανών, όπου εξαίρει την παλληκαριά τους, την προσφορά τους στην πατρίδα, την αυτοθυσία τους για την πατρίδα και τη θρησκεία!

Εξαιρετικές μελέτες του:

- 1) Ο Πρωτόπαπας Χριστόδουλος
- 2) Ο ρασοφόρος δυο εκκλησιών
- 3) Ο Εθνομάρτυς Χ'Ίωνάς
- 4) Η δίκη και το διτζιήμι του Χ'Ίωνά
- 5) Η 4η Ιουλίου 1878
- 6) Ο Πεηλήόπαπας της Βώνης
- 7) Κύπριοι προγραφέντες την 9η Ιουλίου 1821
- 8) Ο διασωθείς Παπά Γιωρκής Χριστοφή εκ Νέου Χωριού Κυθρέας
- 9) Μια αξέχαστη Πασχαλιά στο Έξω Μετόχι
- 10) Το Σεράγιο της Χώρας - Λευκωσίας
- 11) Οι Εξωμετοσιανοί κυνηγοί
- 12) Το κτίσιμο των σπιτιών
- 13) Το μύρωμα της εκκλησίας του Αγ. Γεωργίου Εξωμετοσιού.

Για όλες αυτές τις μελέτες φαίνεται η μανία του, η επιμονή του να εξακριβώσει το κάθε τι που ερχόταν εις γνώση του.

Το 2008 μόλις πληροφορήθηκε από εκπρόσωπο της Αρχιεπισκοπής πως τα 4 κουτιά με μύρα και οστά Αγίων που ήταν θαμμένα κάτω από τις 4 γωνιές της Αγίας Τράπεζας της εκκλησίας του χωριού του, όταν την μύρωσαν το 1946, βρίσκονται στα χέρια του Αρχιεπισκόπου Θυατείρων κ.κ. Γρηγορίου, αμέσως του τηλεφώνησε.

Ο Μακαριότατος Θυατείρων τον βεβαίωσε πως πράγματι τα 4 κουτιά των μύρων του τα παρέδωσε, κατόπιν παρακλήσεως του Αρχιεπισκόπου Χρυσοστόμου, Άγγελος ιερωμένος ονόματι Κρις Πάουμα.

Μαθαίνοντας το τηλέφωνο του Κρις του τηλεφώνησε και αυτός του εξήγησε πως πράγματι, το 1995 επεσκέφθηκε την εκκλησία του χωριού Τουήλοβαν - έτσι μετονόμασαν οι Τούρκοι το Έξω Μετόχι - και όταν με το φίλο του Μαρκ μετακίνησαν την Αγία Τράπεζα, φάνηκαν στο πάτωμα μικρές τρύπες στις 4 γωνιές της Αγίας

Τράπεζας. «Σκάψαμε» ήγει ο Κρις «με τα δάκτυλά μας τις 4 τρυπίτσες και βρήκαμε τα 4 κουτιά, που ήξερα ότι ήταν τα μύρα και τα οστά Αγίων, που βάλθηκαν οι Ορθόδοξοι κάτω από την Αγ. Τράπεζα όταν κτίζουν εκκλησία».

Τα κουτιά τα είχα για χρόνια στο σπίτι μου, τώρα όμως θεώρησα καθήκον μου να τα παραδώσω στους πραγματικούς ιδιοκτήτες τους.»

Για όλες αυτές τις μελέτες του ο Πολιτιστικός Όμιλος Περιοχής Κυθρέας - Επιτροπή τον τίμησε στις 30 Μαΐου 2008 με πηλακέττα και κατεχώρησε το όνομά του σε τιμητική στήλη που φέρει τα ονόματα των τιμωμένων πνευματικών Δημιουργών της περιοχής Κυθρέας και είναι αναρτημένη στο οίκημα των Συστεγαζομένων Σωματείων της περιοχής Κυθρέας, στην οδό Θουκυδίδου 19, στο Στρόβολο.

Όλες αυτές οι μελέτες του δείχνουν το σθένος του, τη μανία του, το πάθος του, το κουράγιο του, την υπομονή και επιμονή του, την έφεσή του για έρευνα, να μάθει, να καταγράψει να αφήσει κάτι στους νεότερους και τις επερχόμενες γενεές των Εξωμετοσιανών. Και επέμενε, και συνέχιζε να γράφει μέχρι και την τελευταία στιγμή.

Δυστυχώς όμως για μας έφυγε αναπάντεχα στις 30.6.2011 με μερικές επιθυμίες του ανεκπλήρωτες:

Δεν πρόλαβε να εκδώσει τα δυο του βιβλία. Το ένα για τον Άη Γιάννη της Μαθούντας και το άλλο για τους ιερείς της περιοχής Κυθρέας από την Τουρκοκρατία του 1571 μέχρι και το 1974.

Δεν αξιώθηκε να ξαναδεί ύστερα από 37 ολόκληρα χρόνια τη γαλιανόλευκη να κυματίζει στο καμπαναριό της εκκλησίας του Αγ. Γεωργίου στο Έξω Μετόχι.

Δεν αξιώθηκε να περπατήσει ελεύθερα και να φιλήσει τα άγια χώματα της γης που τόσο αγάπησε, της γης που για την οποία τόσα έγραψε, τη γη του Έξω Μετοχίου.

Το παρόν τεύχος έχει επιχορηγηθεί από τις Πολιτιστικές Υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού.

Η επιχορήγηση δεν σημαίνει την αποδοχή του περιεχομένου ή των απόψεων που εκφράζονται από τη συντακτική επιτροπή από πλευράς του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού.